

C. MOESGAARD-KJELDEN: Landbrugskrisen 1925 og 1926 og dens Følger i 1927 og 1928. 71 S. H. Aschehoug & Co. København 1926.

Forf. har i det foreliggende Skrift optrykt sine i Løbet af det sidste Aar i Landbrugsblade og andet Steds offentliggjorte Artikler om Deflationens skadelige Virkninger, navnlig for Landbruget. Som den meget kyndige Landøkonom, Forf. er, fortjener hans Betragtninger og Dokumentation Opmærksomhed, baade naar han maler sort — og det er naturligvis det, han gør mest, selv om Indtrykket heraf vel bliver noget forstærket ved, at Skriftet er en Flerhed af Artikler om et eneste Spørgsmaal — men ogsaa naar han faar en lysere Tone ind i Betragtningerne som i følgende Afsnit, skrevet 7. Aug. 1926 (S. 66): „Livsvilkaar som Produktionsvilkaar kan med handelsdygtige Folk ved Roret tilvejebringes i Lighed med de i 1924 tilstedeværende i Løbet af 6—10 Maaneder. Alle ikke producerende Borgere og Arbejdere faar derved lidt gunstigere Kaar end i 1924, alle producerende noget ugunstigere, fordi de skal forrente og afdrage Papirkroner med Guldkroner, d. e. betale 5 imod 3 eller 100 imod ca. 60. Dette gaar an for det overvejende Flertal, naar blot de generelle Udgifter, over hvilke man let kan blive Herre, ved Lovændringer straks sættes ned i Forhold til Kronens Værdistigning. — Lad Staten tage sit absolut nødvendige og selvfølgelige Driftstab i et eller to Deflationsaar, ganske som andre Erhvervsdrivende har gjort og maa gøre, saa vil i hvert Fald Landbruget snart rette sig, og derved genvinder Byerhvervene deres allerbedste Marked, en købedygtig Kundekreds, langt mere værdifuld end noget udenlandsk Marked.“ Det synes mig, at man ikke stærkt nok og ikke tit nok kan fremhæve denne vort Landbrugs Betydning for Industriens Velfærd. En stor Del af vore Industriprodukter skal afsættes paa Hjemmemarkedet, og det er derfor afgørende for denne Afsætning, om den kan finde Sted til Priser, som er indstillet efter Hjemmemarkedets Købeevne. Men denne bestemmes i betydende Grad af Landbrugets Indtægter, og disse atter af Verdensmarkedet, d. v. s. ganske umiddelbart af Kronens ydre Værdi. Naar Landbrugets Indtægter ikke længere gaar ind i £ til Kurs 24 men til Kurs 18, saa maa Udgifterne i hvert Fald sættes ned i samme Forhold, d. v. s. at Priserne paa de Varer, Landbruget skal købe, maa gaa tilsvarende ned. Ellers standser Afsætningen uvægerligt. Denne Ligevægtstilstand mellem Priserne for de forskellige Varegrupper er naturligvis i Almindelighed en Betingelse for Erhvervslivets rolige Trivsel, men den særlige Sammenknytning mellem Landbrug og Industri

C. MOESGAARD-KJELDEN: Landbrugskrisen 1925 og 1926 og dens Følger i 1927 og 1928. 71 S. H. Aschehoug & Co. København 1926.

Forf. har i det foreliggende Skrift optrykt sine i Løbet af det sidste Aar i Landbrugsblade og andet Steds offentliggjorte Artikler om Deflationens skadelige Virkninger, navnlig for Landbruget. Som den meget kyndige Landøkonom, Forf. er, fortjener hans Betragtninger og Dokumentation Opmærksomhed, baade naar han maler sort — og det er naturligvis det, han gør mest, selv om Indtrykket heraf vel bliver noget forstærket ved, at Skriftet er en Flerhed af Artikler om et eneste Spørgsmaal — men ogsaa naar han faar en lysere Tone ind i Betragtningerne som i følgende Afsnit, skrevet 7. Aug. 1926 (S. 66): „Livsvilkaar som Produktionsvilkaar kan med handelsdygtige Folk ved Roret tilvejebringes i Lighed med de i 1924 tilstedeværende i Løbet af 6—10 Maaneder. Alle ikke producerende Borgere og Arbejdere faar derved lidt gunstigere Kaar end i 1924, alle producerende noget ugunstigere, fordi de skal forrente og afdrage Papirkroner med Guld kroner, d. e. betale 5 imod 3 eller 100 imod ca. 60. Dette gaar an for det overvejende Flertal, naar blot de generelle Udgifter, over hvilke man let kan blive Herre, ved Lovændringer straks sættes ned i Forhold til Kronens Værdistigning. — Lad Staten tage sit absolut nødvendige og selvfølgelige Driftstab i et eller to Deflationsaar, ganske som andre Erhvervsdrivende har gjort og maa gøre, saa vil i hvert Fald Landbruget snart rette sig, og derved genvinder Byerhvervene deres allerbedste Marked, en købedygtig Kundekreds, langt mere værdifuld end noget udenlandsk Marked.“ Det synes mig, at man ikke stærkt nok og ikke tit nok kan fremhæve denne vort Landbrugs Betydning for Industriens Velfærd. En stor Del af vore Industriprodukter skal afsættes paa Hjemmemarkedet, og det er derfor afgørende for denne Afsætning, om den kan finde Sted til Priser, som er indstillet efter Hjemmemarkedets Købeevne. Men denne bestemmes i betydende Grad af Landbrugets Indtægter, og disse atter af Verdensmarkedet, d. v. s. ganske umiddelbart af Kronens ydre Værdi. Naar Landbrugets Indtægter ikke længere gaar ind i £ til Kurs 24 men til Kurs 18, saa maa Udgifterne i hvert Fald sættes ned i samme Forhold, d. v. s. at Priserne paa de Varer, Landbruget skal købe, maa gaa tilsvarende ned. Ellers standser Afsætningen uvægerligt. Denne Ligevægtstilstand mellem Priserne for de forskellige Varegrupper er naturligvis i Almindelighed en Betingelse for Erhvervslivets rolige Trivsel, men den særlige Sammenknytning mellem Landbrug og Industri

her i Landet gør det særligt betydningsfuldt for os at erkende Forholdet og indrette os derefter. Saaledes som det danske Samfunds økonomiske Struktur nu engang er, betinges betydelige Dele af vort Erhvervsliv af, at Landbruget kan gaa for fuld Kraft, kan have sine Bygninger og Maskiner i bedste Orden, kan fodre og gøde i det Omfang, der er økonomisk gunstigst, for at opnaa det største Overskud paa sin Eksport, af hvilken de fleste af Landets Indbyggere direkte eller indirekte lever. Alle subtile Beregninger om Værdien af Industriens Produktion sammenlignet med Landbrugets rokker efter min Formening ikke en Tøddel ved dette Forhold, og Industrikrisen synes til Overflod at dokumentere, at saadan er det.

Medens jeg saaledes er enig med Forf. i hans Betragtninger om Forholdet mellem Landbruget og det øvrige Erhvervsliv, synes det mig meget farligt at følge Forf. i hans Forslag om at ordne Forholdet mellem Skattebetalerne og de offentlige Husholdninger gennem en Nedsættelse af Skatterne og en Dækning af Underskudet gennem Laan, og da navnlig farligt, hvis man som Forf. ønsker de offentlige Udgifter sat ned. Men en nærmere Betragtning af dette — ikke blot økonomiske men i stort Omfang politiske — Spørgsmaal vilde sprænge en beskeden Anmeldelses Rammer.

E. C.

KARL DUZMANS: *Lettland förr och nu* (350 S.). Ernst Wessmans Bokförlag. Stockholm 1926.

Denne rigt illustrerede Bog giver et udmærket livligt, men dog vægtigt og paa intimt Kendskab til Emnet opbygget Bidrag til Forstaaelsen af Lettlands Tilblivelse, som har været saa rig paa dramatiske Episoder. Man følger med Interesse Forfatteren, hvem det er lykkedes at faa Tid til at omtale det nye Østersølands Historie, Geografi, Literatur, Statsforfatning, og -forvaltning, Pengevæsen, Industri- og Agrarforfatning etc. i en saa kort Fremstilling som den foreliggende.

For et Land, der som Danmark netop er ved at arbejde sig igennem den af Kronekursens rapide Stigning fremkaldte Deflationskrise, er det særligt interessant og lærerigt at se, hvorledes man i Letland har løst et Valutaproblem, som unægtelig var betydelig mere indviklet end det, der laa for herhjemme.

Erik Sarp.